FUNCȚIONAREA ZONEI DE LIBER SCHIMB APROFUNDAT ȘI CUPRINZĂTOR UE–REPUBLICA MOLDOVA (DCFTA): ANALIZA ȘI REGLEMENTAREA CONVERGENȚEI ECONOMICE

THE FUNCTIONING OF THE EU–REPUBLIC OF MOLDOVA DEEP AND COMPREHENSIVE FREE TRADE AREA (DCFTA): ANALYSIS AND REGULATION OF ECONOMIC CONVERGENCE

Ana-Maria SAMSON
Universitatea de Stat din Moldova
e-mail: *samsonanamaria4@gmail.com*

CZU 338 (478): 061.1EU

Rezumat. Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC/DCFTA) reprezintă un element cheie al Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, având ca obiectiv principal crearea unei relații comerciale preferențiale. Acest acord, intrat în vigoare în 2016, urmărește eliminarea barierelor tarifare și netarifare, facilitând accesul reciproc pe piețe și depășind condițiile acordate altor parteneri comerciali. Ca parte a Politicii Europene de Vecinătate, ZLSAC impune Republicii Moldova un angajament ferm față de valorile democratice, statul de drept și implementarea unor reforme economice semnificative. ZLSAC oferă un cadru complex de reguli, incluzând eliminarea treptată a taxelor vamale aplicarea regulilor de origine PEM pentru a stimula comerțul regional, liberalizarea accesului pe piață pentru servicii și armonizarea politicilor în diverse domenii. Acesta acoperă aspecte precum politicile concurențiale, protecția proprietății intelectuale dezvoltarea durabilă, siguranța alimentară, standardele tehnice pentru bunuri industriale și modernizarea sistemului de achiziții publice, alături de facilitarea comerțului și a procedurilor vamale. Implementarea ZLSAC are un impact economic notabil asupra Republicii Moldova, concretizat prin creșterea exporturilor către UE, diversificarea piețelor și atragerea de investiții străine, corelate pozitiv cu evoluția PIB-ului. Eficiența acordului necesită aplicarea strictă a regulilor de origine și reforme structurale continue. Dincolo de aspectele comerciale, ZLSAC impulsionează armonizarea legislativă a Moldovei cu standardele UE în sectoare tehnice și economice, contribuind la modernizarea instituțiilor și la un mediu de afaceri mai stabil și integrat european. Acordul beneficiază de mecanisme de monitorizare și soluționare a litigiilor, alături de asistență financiară UE pentru a facilita adaptarea economiei moldovenești la noul context concurențial. Articolul este elaborat în cadrul implementării proiectului Jean Monnet Chair „EU’s role in the emerging international system” (EUREIS), nr. 101126798.

Cuvinte-cheie: *Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, Acord de Asociere, Uniunea Europeană, Taxe vamale, Import, Export, Reguli de origine, Investiții, etc.*

JEL: F13; F15; K33; O52

Abstract. The Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) is a key component of the Association Agreement between the Republic of Moldova and the European Union, with its primary objective being the establishment of a preferential trade relationship. This agreement, which entered into force in 2016, aims to eliminate both tariff and non-tariff barriers, facilitating mutual market access under conditions more favourable than those granted to other trading partners. As a constituent element of the European Neighbourhood Policy, the DCFTA requires Moldova to make a firm commitment to democratic values, the rule of law, and the implementation of substantial economic reforms. The DCFTA provides a complex regulatory framework that includes the gradual elimination of customs duties, the application of PEM rules of origin to stimulate regional trade, market access liberalization for services, and the harmonization of policies across various sectors. It addresses key areas such as competition policy, intellectual property protection, sustainable development, food safety, technical standards for industrial goods, and the modernization of the public procurement system, alongside trade and customs facilitation measures. The implementation of the DCFTA has had a significant economic impact on the Republic of Moldova, reflected in the growth of exports to the EU, market diversification, and increased foreign direct investment—factors that are positively correlated with GDP growth. The agreement’s effectiveness depends on the strict application of rules of origin and the continuation of structural reforms. Beyond its commercial aspects, the DCFTA promotes legislative harmonization between Moldova and EU standards in technical and economic sectors, contributing to institutional modernization and a more stable, EU-integrated business environment. The agreement also includes monitoring and dispute settlement mechanisms, as well as EU financial assistance to support Moldova’s adaptation to the new competitive context. The article has been prepared within the framework of the implementation of the Jean Monnet Chair project “EU’s Role in the Emerging International System” (EUREIS), No. 101126798.

Keywords: *Deep and Comprehensive Free Trade Area, Association Agreement, European Union, Customs Duties, Import, Export, Rules of Origin, Investment, etc*.

JEL: F13; F15; K33; O52

Introducere. Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC/DCFTA) reprezintă un pilon fundamental al Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, marcând un pas esențial în procesul de integrare europeană a țării. Semnat în iunie 2014 și intrat în vigoare în iulie 2016, acest acord ambițios depășește sfera unui simplu tratat comercial, având ca scop crearea unei relații economice preferențiale, care să ofere ambelor părți un acces îmbunătățit și reciproc avantajos la piețele lor. ZLSAC își propune eliminarea graduală a barierelor tarifare și netarifare în calea comerțului cu mărfuri și servicii, aliniind Republica Moldova la standardele și reglementările Uniunii Europene. Ca instrument avansat al Politicii Europene de Vecinătate, ZLSAC impune un angajament serios față de democrație și reforme economice. Acordul reduce taxele vamale pentru UE în Moldova și simplifică procedurile, facilitând accesul produselor moldovenești în UE prin alinierea la standardele europene. Acest proces complex necesită reforme

economice semnificative pentru companiile moldovenești. ZLSAC include aspecte tarifare, reguli de origine (PEM), servicii, politici concurențiale, proprietate intelectuală, dezvoltare durabilă, siguranță alimentară, standarde tehnice, achiziții publice și facilitări vamale. Implementarea eficientă depinde de regulile de origine (PEM) și liberalizarea comercială progresivă, cu unele contingente tarifare pentru produse agricole sensibile.

Materiale utilizate și metode de cercetare aplicate. Pentru realizarea prezentei cercetări, au fost utilizate o varietate de materiale, precum documente oficiale, Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova și anexele relevante, literatură academică precum articol științific publicat în revistă de specialitate și rapoarte de cercetare elaborate de experți naționali în domeniul integrării europene și economia Republicii Moldova, surse mass-media și online. Metodele de cercetare aplicate au fost metoda cantitativă prin aplicarea metodelor statistice pentru prelucrarea și interpretarea datelor numerice și metoda de prelucrare și interpretare a informațiilor.

Rezultatele obținute în baza analizelor științifice efectuate. Analizele științifice indică o creștere semnificativă a exporturilor moldovenești către UE și o diversificare a pieței, cu un impact pozitiv asupra PIB-ului țării. ZLSAC a stimulat progrese în armonizarea legislativă cu standardele UE și a contribuit la atragerea investițiilor străine. Totuși, adaptarea sectorială prezintă provocări, iar regulile de origine PEM și arhitectura instituțională joacă un rol crucial în facilitarea comerțului. În general, ZLSAC are un impact pozitiv, dar necesită eforturi continue de adaptare și implementare.

Ce este Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător? Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC/DCFTA) reprezintă o componentă esențială a Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Scopul său principal este de a crea o relație comercială preferențială, care să ofere ambelor părți un acces mai bun pe piețele reciproce, depășind condițiile acordate altor parteneri comerciali. Această zonă de liber schimb are ca obiectiv eliminarea barierelor din calea comerțului, atât pentru mărfuri, cât și pentru servicii. Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC/DCFTA) este o componentă avansată și ambițioasă a Politicii Europene de Vecinătate (PEV), oferită țărilor partenere care demonstrează un angajament serios față de valorile democratice, statul de drept și reformele economice.

Acordul de Asociere, inclusiv ZLSAC, a fost semnat în iunie 2014 și a intrat în vigoare în iulie 2016. ZLSAC are rolul de a reduce taxele vamale pentru exporturile companiilor europene în Moldova și de a simplifica procedurile vamale. În același timp, facilitează accesul produselor moldovenești pe piața UE, ceea ce implică ali-

nierea calității acestora la standardele europene. Acest proces de aliniere este complex și de lungă durată, necesitând implementarea unor reforme economice care vor influența direct modul de operare al companiilor din Republica Moldova.

Ce oferă Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător?

Regulile “Trade only”

1. Obligațiuni tarifare. Anularea completă a taxelor de import și interzicerea taxelor de export pentru toate produsele UE. Pentru anumite produse agricole sensibile din UE se aplică monitorizare, iar pentru o categorie limitată de fructe și legume se aplică contingente tarifare. Republica Moldova a eliminat taxele de import pentru majoritatea produselor, urmând o liberalizare treptată pentru anumite produse sensibile (în principal agricole și textile). Unele produse rămân sub contingente tarifare (de exemplu, carne de pasăre și porc, lactate, produse procesate din carne sau zahăr).

2. Regulile de origine. Republica Moldova aplică regulile de origine din cadrul Convenției Pan-EuroMed (PEM), ca zonă de cumul al proceselor de fabricație cu UE și alte țări PEM, și care favorizează pozitiv integrarea economică regională a comerțului cu bunuri.

3. Servicii și dreptul de stabilire. Oferirea reciprocă de acces pe piață pentru o gamă largă de servicii transfrontaliere, în plus față de angajamentele din Acordul General privind Comerțul cu Servicii (GATS) al OMC.

Aspectul „Cuprinzător”

1. Politici concurențiale. Regulile se bazează pe standardele UE pentru a asigura aplicarea corectă a legislației naționale în domeniul concurenței și pentru a preveni practicile monopoliste sau abuzul de poziție dominantă. Există cooperare între R. Moldova și UE în schimbul de informații și respectarea regulilor de concurență. Evaluarea subvențiilor se face conform legislației UE.

2. Proprietatea intelectuală. Consolidarea protecției proprietății intelectuale dincolo de Acordul TRIPs al OMC, incluzând protecția extinsă a mărcilor, brevetelor, designului, soiurilor de plante, cooperare îmbunătățită și aplicare mai strictă, inclusiv la frontieră. Acordul TRIPs este integrat în ZLSAC. Denumiri de origine și indicații geografice moldovenești sunt protejate în UE. În prezent, două denumiri de origine („Românești” și „Ciumai”) și 6 Indicații Geografice („Codru”, „Ștefan Vodă”, „Valul lui Traian”, „Divin”, „Rachiu de caise de Nimoreni”, „Dulceață din petale de trandafir Călărași”) ce au ca țară de origine Republica Moldova sunt protejate pe teritoriul UE în baza AA. Totodată, a fost inițiată procedura de acordare a protecției în UE în temeiul AA RM-UE a Indicației Geografice „Zăbriceni” și a Denumirii de Origine „Brânză de Popeasca”.

3. Dezvoltare durabilă și transparență. Aceste două capitole vizează faptul că dezvoltarea economică în Republica Moldova e necesar să aibă loc în ceea ce privește

legislația mediului, socială și cea de lucru, în particular acordurile internaționale relevante în cadrul cărora Republica Moldova este membru, implicând transparența necesară în elaborarea politicilor. Disciplinele menționate se referă la implicarea activă a societății civile, a experților relevanți și a părților interesate în elaborarea politicilor, consultări și deschiderea în ceea ce privește formularea și implementarea politicilor referitoare la DCFTA.

Componenta „Aprofundat"

1. Siguranța alimentară/Măsuri sanitare și fitosanitare. Stabilirea condițiilor comerciale pentru plante, produse vegetale, animale și produse de origine animală. Se lucrează la stabilirea echivalenței standardelor de siguranță alimentară din Republica Moldova cu cele ale UE, pentru a permite exportul de produse animale către UE.

2. Reglementări tehnice și standarde pentru bunurile industriale. Armonizarea treptată și cuprinzătoare a legislației naționale cu cea a UE pentru produsele industriale. După finalizarea armonizării, se va include un protocol la Acordul de Asociere privind evaluarea conformității și acceptarea standardelor industriale în sectoare selectate, reducând costurile comerciale.

3. Achiziții publice. Cooperare pentru modernizarea continuă a sistemului de achiziții publice și alinierea la legislația UE. Finalizarea reformelor va duce la un acces sporit pe piața UE. Ulterior, se va putea deschide reciproc piețele sub anumite limite valorice.

4. Comerțul cu servicii. Procesul reformelor implică și domeniile serviciilor poștale și curierat, transportul maritim, comunicațiile electronice și serviciile financiare. Ca rezultat, UE poate aprofunda accesul pe piața sa de servicii, în cadrul angajamentelor bilaterale.

5. Facilitări comerciale și vamale. Republica Moldova întreprinde acțiuni care vizează gestionarea politicii vamale, facilitarea comerțului, combaterea fraudelor vamale și cooperarea administrativă în acest sens, în conformitate cu legislația UE.

Un element-cheie pentru funcționarea eficientă a ZLSAC este aplicarea corectă a regulilor de origine, întrucât acestea determină dacă un produs este considerat „originar" din Republica Moldova sau din UE și, prin urmare, dacă poate beneficia de tratament preferențial (eliminarea taxelor vamale).

În acest context, *Convenția regională privind regulile de origine preferențiale paneuro-mediteraneene* (PEM) joacă un rol crucial. Astfel, un produs moldovenesc care conține materii prime provenite din, de exemplu, România sau Turcia, poate fi considerat „originar" dacă sunt respectate cerințele convenției, permițându-i să fie exportat în UE cu tratament preferențial. În ceea ce privește eliminarea tarifelor, ZLSAC prevede o liberalizare comercială progresivă, care s-a materializat prin eliminarea imediată sau treptată a taxelor vamale pentru majoritatea produselor industriale și agricole.

Liberalizarea comercială este progresivă, deși UE menține contingente tarifare pentru anumite produse agricole sensibile, detaliate în Anexa XV a Acordului de Asociere, ce include:

- Anexa XV-A – scutire în limita unor cote anuale (6 poziții: tomate, usturoi, struguri de masă, mere, prune, suc de struguri);
- Anexa XV-B – produse care fac obiectul unui preț de intrare (20 poziții: castraveți, dovlecei, caise, cireșe, vișine, piersici, portocale, clemantine, etc.);
- Anexa XV-C – produse care fac obiectul unui mecanism împotriva eludării (14 poziții: carne de porc, carne de pasăre, produse lactate, ouă, cereale, cereale prelucrate, etc.);
- Anexa XV-D prevede concesii tarifare pentru 620 poziții tarifare. Pentru produsele industriale, majoritatea taxelor la importul în Moldova au fost eliminate, cu excepția unor produse din industria textilă, de mobilă, de construcții și chimice, exemple în Figura 1, tabel din Acordului de Asociere.

L 260/224 RO Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 30.8.2014

ANEXA XV-D

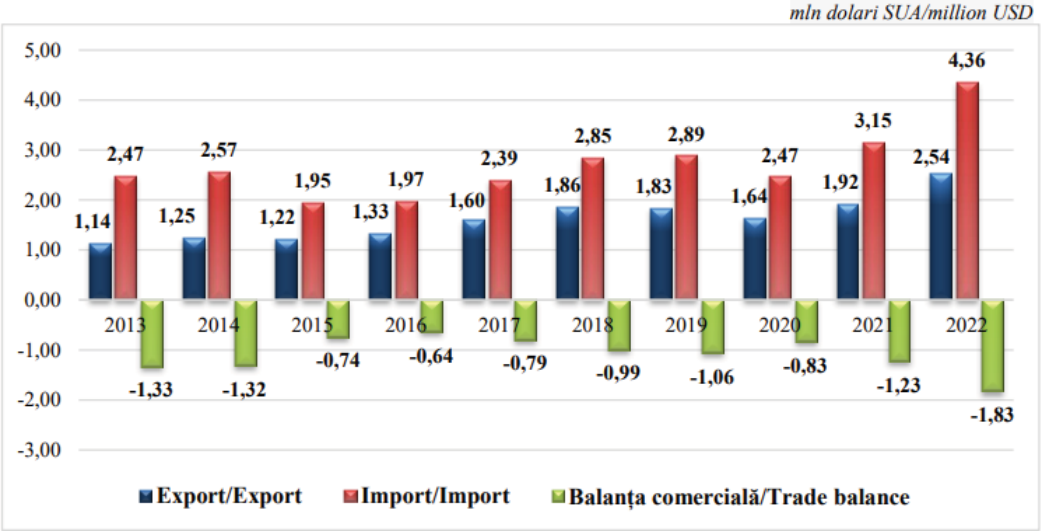
LISTA DE CONCESII TARIFARE (REPUBLICA MOLDOVA)

Nomenclatorul Republicii Moldova 2011	Denumire	Taxe CNF aplicate	Categorie
0203 11 10	Carcasă și jumătăți de carcasă de porc domestic, proaspete sau refrigerate	20 % + 200 EUR/t	CT 1 (4 000 t)
0203 12 11	Jambon de porc domestic și felii de carne nedezosată ale acestuia, proaspete sau refrigerate	20 % + 200 EUR/t	CT 1 (4 000 t)
0203 12 19	Spete de porc domestic și felii de carne nedezosată ale acestora, proaspete sau refrigerate	20 % + 200 EUR/t	CT 1 (4 000 t)
0203 19 11	Ceafă de porc domestic și felii de carne ale acesteia, proaspete sau refrigerate	20 % + 200 EUR/t	CT 1 (4 000 t)
0203 19 13	Spinări de porc domestic și felii de carne nedezosată ale acestora, proaspete sau refrigerate	20 % + 200 EUR/t	CT 1 (4 000 t)
0203 19 15	Piept împănat de porc domestic și felii de carne ale acestuia, proaspete sau refrigerate	20 % + 200 EUR/t	CT 1 (4 000 t)
0203 19 55	Carne de porc domestic, dezosată, proaspătă sau refrigerată (excl. piept și felii de carne ale acestuia)	20 % + 200 EUR/t	CT 1 (4 000 t)
0203 19 59	Carne de porc domestic, nedezosată, proaspătă sau refrigerată (excl. carcase și jumătăți de carcase, jambon, spete și felii de carne ale acestora, precum și ceafă, spinări și piept și felii de carne ale acestora)	20 % + 200 EUR/t	CT 1 (4 000 t)

Sursa: Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part

Figura 1. Contingentele tarifare acordate exporturilor UE ale acestor produse în Moldova, definite în anexa XV-D Lista concesiilor

Impactul zonei de liber schimb aprofundat și cuprinzător asupra dezvoltării economice a Republicii Moldova. Cel mai vizibil rezultat este creșterea exporturilor către Uniunea Europeană. Acordul a deschis piața europeană pentru produsele moldovenești, ceea ce a dus la o creștere semnificativă a exporturilor. Acest lucru a contribuit la diversificarea piețelor de export ale Republicii Moldova și la reducerea dependenței de Rusia, care a fost anterior principalul partener comercial al țării. Astăzi, Moldova fiind o piață deschisă, are o structură geografică mai diversificată. Direcțiile principale ale exporturilor sunt UE și țările CSI. De asemenea, ZLSAC a avut un impact pozitiv asupra atragerii investițiilor străine directe în Republica Moldova. Acordul a creat un mediu mai favorabil pentru investițiile europene în țară, ceea ce a contribuit la creșterea economică și la crearea de noi locuri de muncă. Suplimentar, ZLSAC a contribuit substanțial la modernizarea și implementarea reformelor economice în Republica Moldova. Acordul a impus standarde și reglementări europene în domenii precum sănătatea, siguranța alimentară, protecția mediului și drepturile angajaților, determinând guvernul să implementeze reforme în cadrul acestor sectoare.

Sursa: Articolul „Impactul Zonei De Liber Schimb Aprofundat Și Cuprinzător Asupra Dezvoltării Economice A Republicii Moldova" Prof. univ. dr. hab. Boris CHISTRUGA, ASEM, 2023, [online] disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/3019/ec_2023_4_p7-17.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Figura 2. Comerțul exterior al Republicii Moldova cu țările UE, în perioada anilor 2014-2022

Analizând dezvoltarea comerțului exterior al Republicii Moldova cu țările Uniunii Europene, în perioada anilor 2014-2022 (figura 2), se observă o tendință clară de creștere a indicatorilor de bază ai comerțului exterior cu țările Uniunii Europene, înregistrând la importuri 4,36 mln dolari SUA și circa 2,54 mln dolari SUA la exporturi. Aceasta denotă faptul că, deși importurile cu țările UE au înregistrat o creștere lentă, este evident că impactul ZLSAC asupra dezvoltării comerciale a Republicii Moldova este cu o dinamică pozitivă în creștere.

Tabelul 1

Evoluția PIB al Republicii Moldova și a exporturilor pe piața UE, în perioada anilor 2014-2022

mii $ SUA/thousands USD

Anul/ The year	Produsul Intern Brut (PIB)/ Gross Domestic Product (GDP)	Exportul pe piața țărilor UE/ Export to EU countries
2014	9399967	1245980,00
2015	7798648	1217587,10
2016	7980938	1331898,45
2017	9518976	1596839,60
2018	11252641	1861863,96
2019	11735722	1830548,39
2020	11531922	1640367,53
2021	13690980	1919531,97
2022	14505896	2537508,51

Sursa: Articolul „Impactul Zonei De Liber Schimb Aprofundat Și Cuprinzător Asupra Dezvoltării Economice A Republicii Moldova” Prof. univ. dr. hab. Boris CHISTRUGA, ASEM, 2023, [online] disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/3019/ec_2023_4_p7-17.pdf?sequence=1&isAllowed=y

În urma analizei datelor din tabelul 3, putem observa că PIB-ul este o variabilă dependentă de variabila independentă – Exportul spre Uniunea Europeană. Respectiv pe parcursul perioadei analizate, în urma semnării Acordului de Asociere, inclusiv ZLSAC, observăm o creștere a Produsului Intern Brut de la 9399967 mii $ SUA în 2014 la 14505896 mii $ SUA în 2022, iar respectiv și exportul s-a dublat, majorându-se de la 1245980 mii $ SUA la 1237508,51 mii $ SUA în 2022, ceea ce denotă impactul pozitiv al acestei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător asupra economiei Republicii Moldova.

Republica Moldova s-a angajat nu doar la eliminarea barierelor tarifare, ci și la armonizarea legislației și practicilor sale cu cele ale Uniunii Europene. Acest proces presupune preluarea și aplicarea *acquis-ului comunitar* în mai multe domenii tehnice și economice, printre care se numără standardizarea, metrologia și controlul fitosanitar. Aceste domenii, deși adesea percepute ca fiind strict tehnice, sunt fundamentale pentru asigurarea liberei circulații a mărfurilor, a siguranței consumatorului și a accesului competitiv al produselor din Republica Moldova pe piața UE.

O agendă de asociere UE-Moldova actualizată pentru perioada 2021-2027 a fost adoptată la 22 august 2022. Aceasta cuprinde priorități stabilite de comun acord privind continuarea punerii în aplicare a Acordului de Asociere și stabilește un program ambițios de reforme. La 2 februarie 2023, Comisia a publicat Raportul analitic privind alinierea Moldovei la acquis-ul UE. Raportul analitic a evaluat alinierea juridică, precum și gradul de pregătire a Moldovei pentru aplicarea acquis-ului UE. Această evaluare a fost realizată pe baza răspunsurilor la chestionare din partea celor trei țări candidate „Trio Asociat" (Ucraina, Moldova și Georgia).

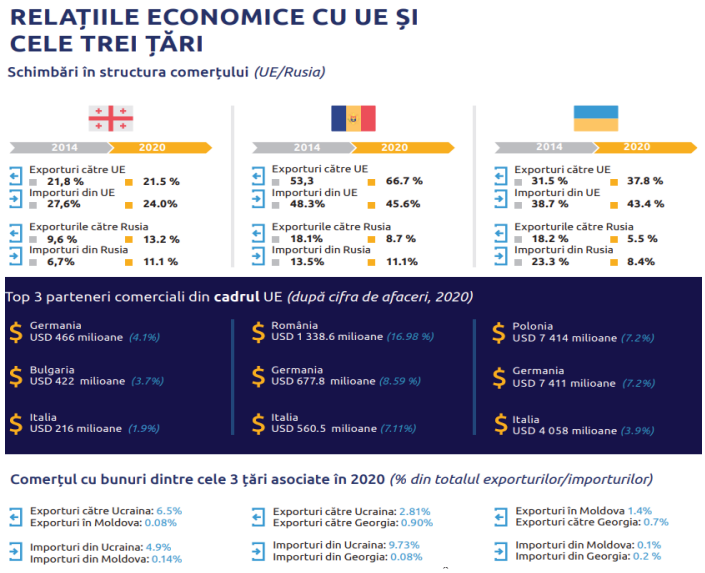
Implementarea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC) oferă Republicii Moldova nu doar oportunități comerciale extinse, ci și posibilități sporite de acces la finanțare din partea Uniunii Europene și a instituțiilor financiare internaționale. Această dimensiune a Acordului de Asociere este esențială pentru ca actorii economici – în special întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) – să poată face față cerințelor tehnice și de competitivitate impuse de piața europeană. Pe de o parte, Uniunea Europeană oferă asistență financiară nerambursabilă prin diverse instrumente, cum ar fi Programul de Asistență pentru Vecinătate (ENI/NDICI), sprijin bugetar sectorial, dar și programe dedicate ca EU4Business.

În cadrul Inițiativei EU4Business, Uniunea Europeană oferă sprijin extins întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) din Republica Moldova, vizând consolidarea capacității acestora de a beneficia pe deplin de oportunitățile create prin Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA). Asistența acordată include atât suport tehnic specializat, menit să faciliteze adaptarea IMM-urilor la standardele și reglementările europene, cât și îmbunătățirea accesului acestora la piețe externe și la resurse financiare. În acest sens, au fost dezvoltate mecanisme de creditare cu condiții preferențiale, implementate în parteneriat cu instituții bancare din Republica Moldova, precum și programe de acordare de granturi pentru afacerile din sectoare strategice.

În paralel, Republica Moldova a inițiat un amplu proces de modernizare a sistemului vamal, în vederea alinierii sale la standardele Uniunii Europene și a facilitării comerțului internațional. Printre principalele instrumente adoptate se numără Sistemul Informatic de Tranzit Comun (NCTS), statutul de Operator Economic Autorizat (AEO) și Sistemul Ghișeului Unic. NCTS este un sistem electronic pentru gestionarea tranzitului vamal între statele participante, bazat pe convenția privind regimul comun de tranzit, asigurând un flux rapid și securizat al mărfurilor. Statutul de AEO conferă recunoaștere oficială operatorilor economici care îndeplinesc standarde înalte de securitate, conformitate și bune practici în domeniul vamal, oferindule facilități procedurale și avantaje comerciale. Sistemul Ghișeului Unic reprezintă o platformă electronică integrată, prin care operatorii economici pot depune o singură declarație și un set unic de documente pentru îndeplinirea formalităților impuse de

multiple autorități implicate în controlul la frontieră, reducând astfel timpul și costurile operațiunilor comerciale.

Implementarea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC) este susținută de o arhitectură instituțională complexă, concepută pentru a asigura aplicarea eficientă a prevederilor comerciale ale Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Două dintre cele mai relevante mecanisme în acest sens sunt Comitetul de Asociere în configurație comercială și procedura de arbitraj ad-hoc. Comitetul de Asociere în configurație comercială constituie principalul organ instituțional responsabil de supravegherea implementării titlului referitor la comerț din Acordul de Asociere. Acesta are competența de a analiza evoluțiile privind aplicarea ZLSAC, de a discuta problemele care apar în procesul de implementare și de a adopta decizii sau emite recomandări menite să faciliteze conformitatea cu prevederile acordului. În situațiile în care apar divergențe sau litigii privind interpretarea ori aplicarea dispozițiilor acordului, părțile contractante pot recurge la mecanismul de soluționare a litigiilor prevăzut în cadrul instituțional al Acordului de Asociere. Dacă procedurile preliminare nu conduc la o soluție acceptabilă pentru ambele părți, partea afectată poate solicita constituirea unui grup de arbitraj ad-hoc. Acest grup este alcătuit din trei arbitri independenți, selectați pentru expertiza lor juridică și imparțialitate, având misiunea de a examina obiectiv litigiul și de a emite un raport final cu caracter obligatoriu pentru părți.

Sursa: Publicația TRIO „Implementarea Acordului De Asociere În Georgia, Moldova Și Ucraina: O Analiză Comparativă A Progresului În Anul 2021" disponibil: [online]: https://ipre.md/wp-content/uploads/2021/12/Publicatia_TRIO-AA_2021_RO.pdf >

Figura 3. Relațiile economice cu UE și țările „Trio Asociat"

Analizând situația economică a celor 3 țări Ucraina, Moldova și Georgia, observăm un impact pozitiv al ZLSAC asupra economiei acestora. Per general exporturile către UE a acestor țări a crescut în perioada analizată, în Moldova de la 53.3% la 66.7%, iar importurile sau diminuat, de la 48.3% la 45.6%, cee ace este de apreciat pozitiv. Deasemenea după cifra de afaceri înregistrată în 2020 cei mai mari parteneri comerciali ai Republicii Moldova sunt România, Germania și Italia, reprezentând o pondere de 16.98%, 8.59% și respectiv 7.11% din ponderea tuturor partenerilor din UE.

Totodată, din cadrul acestui Trio Asociat, exporturile către Ucraina ale R. Moldova de 2.81% au fost mult mai mici comparative cu importurile care au constituit 9.73%, un aspect negativ, și o diferență destul de mare, spre deosebire de situația cu Georgia, unde valoarea ambelor este mai mica dar exporturile sunt mai mari decât importurile, 0.90% și respective 0.08%.

Concluzii și recomandări. Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC/DCFTA) reprezintă un element esențial al relației comerciale dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, având un impact semnificativ asupra economiei țării. Prin eliminarea barierelor tarifare și netarifare, acest acord a facilitat accesul îmbunătățit al produselor moldovenești pe piața europeană și, în același timp, a deschis piața moldovenească pentru produsele din Uniunea Europeană. Aceste schimburi comerciale au dus la creșterea exporturilor și la diversificarea piețelor de desfacere, reducând astfel dependența de piețele tradiționale, cum ar fi Rusia. Dincolo de beneficiile comerciale imediate, ZLSAC acționează ca un motor puternic pentru implementarea unor reforme structurale esențiale. Procesul de armonizare a legislației naționale cu standardele UE în domenii critice precum siguranța alimentară, politicile de concurență, protecția riguroasă a proprietății intelectuale, modernizarea achizițiilor publice și liberalizarea strategică a serviciilor creează un cadru normativ mai transparent, predictibil și aliniat la cele mai bune practici europene. Aceste reforme nu doar facilitează comerțul, ci și sporesc atractivitatea Republicii Moldova pentru investițiile străine directe, contribuind la crearea unui mediu de afaceri mai competitiv și inovator. Mai mult, acordul ZLSAC include prevederi semnificative pentru modernizarea sistemului vamal moldovenesc, prin alinierea la standardele și procedurile UE, ceea ce reduce costurile de tranzacție și sporește eficiența logisticii comerciale. Un aspect crucial îl reprezintă sprijinul acordat întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri), coloana vertebrală a economiei moldovenești, prin facilitarea accesului la finanțare și la programe de asistență tehnică specializată, ajutându-le să depășească provocările legate de standardele UE și să valorifice pe deplin oportunitățile oferite de piața europeană.

Totodată, în cadrul acestui articol am venit cu o serie de *recomandări*: continuarea armonizării legislației și standardelor tehnice cu cele europene - implică nu

doar transpunerea directivelor UE, ci și asigurarea implementării și aplicării efective a acestora; sprijinirea activă a IMM-urilor prin facilitarea accesului la finanțare și instruire - este crucial să se creeze și să se extindă instrumente financiare specifice adaptate nevoilor IMM-urilor pentru modernizare și aliniere la standardele UE; intensificarea promovării produselor moldovenești în spațiul UE - este necesară o strategie națională de promovare a brandului de țară și a produselor moldovenești de calitate pe piața UE. Aceasta ar trebui să includă participarea coordonată la târguri internaționale, organizarea de evenimente de promovare. Consolidarea infrastructurii comerciale și instituționale: Investițiile trebuie direcționate cu maximă precizie și echitabil.

În concluzie, ZLSAC nu este doar un acord comercial, ci un instrument complex și cuprinzător care stimulează creșterea economică, promovează reformele structurale și facilitează integrarea graduală a Republicii Moldova în spațiul economic european.

Referințe bibliografice

1. Acord de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte. În: JO L 260, 30.8.2014, pp. 4–738. [online] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A22014A0830%2801%29 (disponibil: 04 aprilie 2025)
2. Implementarea Acordului de Asociere în Georgia, Moldova și Ucraina: o analiză comparativă a progresului în anul 2021. [online] https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2021/10/edits_04_moldov_ver_implementation_layout_05_2021_moldov.pdf (disponibil: 05 aprilie 2025)
3. Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA). [online] https://www.oda.md/files/publicatii/Newsletter.EEN.3.pdf (disponibil: 05 aprilie 2025)
4. Decision No 1/2015 of the EU-Republic of Moldova Association Council of 18 December 2015 on the application of Title V of the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and the Republic of Moldova, of the other part, to the entire territory of the Republic of Moldova [2015/2445]. În: OJ L 336, 23.12.2015, pp. 93–94. https://www.oda.md/files/publicatii/Newsletter.EEN.3.pdf (disponibil: 05 aprilie 2025)
5. Regulile de origine din Convenția paneuromediteraneeană. [online] https://

trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/regulile-de-origine-din-conventia-paneuromediteraneeana (disponibil: 05 aprilie 2025)

6. Uniunea Europeană și Republica Moldova reafirmă legăturile strânse la cea de-a opta reuniune a Consiliului de Asociere. 22.05.2024. [online] https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova/uniunea-european%C4%83-%C8%99i-republica-moldova-reafirm%C4%83-leg%C4%83turile-str%C3%A2nse-la-cea-de-opta-reuniune_ro (disponibil: 05 aprilie 2025)